

Примљено: 20. V. 1986			
Орг. јед.	Број	Почетак	Вредност
03	54/5		

PRIRODNO-MATEMATIČKI FAKULTET

NOVI SAD

- Naučnom veću -

Na V sednici Naučnog veća Prirodno-matematičkog fakulteta u Novom Sadu, održanoj 20.3.1986.godine, određeni smo u Komisiju za predlaganje ocene doktorske disertacije:

"KONGRUENCIJE NA π -REGULARNIM POLUGRUPAMA"

me Petra Protića, asistenta Građevinskog fakulteta u Nišu.

O disertaciji podnosimo sledeći

I Z V E Š T A J

Rad je obima 8+138 stranica kucanih pisačom mašinom.

U radu se razlikuju sledeća poglavlja: Uvod, Glava I (Elementarni pojmovi i π -regularne polugrupe), Glava II (Kongruencije, Homomorfizmi, idempotenti i inverzi na π -regularnoj polugrupi), Glava III (Neke kongruencije na strogo π -inverznoj polugrupi), Glava IV (Kongruencija koje razdvajaju idempotente na π -regularnoj polugrupi), Glava V (Grupne kongruencije i mreža grupnih kongruencija na r-polugrupi), Glava VI (Kongruencije ekvivalentne na idempotentima), Indeks i Literatura.

U Uvodu se daje prikaz problematike koju autor ispituje u ovom radu. Takođe, opisuje se originalan prilog autora koji se nalazi u glavama od II do VI.

U glavi I detaljno su izloženi osnovni pojmovi o polugrupama i relacijama polugrupe - osnovne definicije i poznate teoreme na koje se autor poziva ili nadovezuje. Među tim rezultatima su rezultati Bogdanovića, Meakina, Galbiati i Veronesi i drugih.

U glavi II autor razmatra neka opšta svojstva kongruencija, homomorfizama i idempotentata na π -regularnoj polugrupi. Daje se jedan novi dokaz za jedno uopštenje Lallementove

leme, Uvodi se pojam r -relacije i Teoremom 1. se karakteriše r -kongruencija. Dalje, uvodi se pojam r -poluproste relacije i dokazuju se neka osnovna svojstva za ove relacije.

U tački 1. glave III autor razmatra jezgro kongruencije na tzv. π -ortodoksoj polugrupi. Dokazuje se da u ovom slučaju jezgro kongruencije jeste normalna podpolugrupa date polugrupe (Teorema 1.1.). Daju se i neki dovoljni uslovi da naka podpolugrupa π -regularne polugrupe, bude strogo inverzno zatvorena (Teorema 1.2.). U tački 2. glave III autor uvodi pojam r -polugrupe i posle opsežne pripreme (dokazuje se više lema) daje se opis, i to u dve varijante, r -poluproste kongruencije strogo π -inverzne r -polugrupe pomoću kongruencijskog para (Teorema 2.2. i 2.3.). Ovi rezultati predstavljaju uopštenje poznatog rezultata Petricha o kongruencijama na inverznim polugrupama.

Posebno važna klasa kongruencija polugrupe jeste klasa kongruencija koje razdvajaju idempotente. Ovu klasu kongruencija autor razmatra u glavi IV i to na π -regularnim polugrupama i nekim podklasama klase π -regularnih polugrupa. Teorema 1.1. daju se potrebni i dovoljni uslovi da r -poluprosta kongruencija na π -regularnoj polugrupi razdvajaju idempotente. Specijalno na r -polugrupi je dat eksplicitan opis r -poluproste kongruencija koja razdvaja idempotente (Teorema 1.2.). Ovaj rezultat jeste uopštenje jednog rezultata Meakina. Autor, takodje, opisuje najveću kongruenciju koja razdvaja idempotente na π -ortodoksoj r -polugrupi, strogo π -inverznoj polugrupi i na strogo π -inverznoj r -polugrupi, pri čemu se uopštavaju neki rezultati Howiea. U tački 2. glave IV autor razmatra mrežu r -poluprostih kongruencija koje na r -polugrupi razdvajaju idempotente. Dokazuje se da ova mreža jeste potpuna (Teorema 2.2). Autor ovde konstruiše jednu klasu skupova (u radu je označena sa B) i dokazuje da postoji bijekcija od B na skup svih r -poluprostih kongruencija koje na r -polugrupi razdvajaju idempotente. Ovaj rezultat jeste uopštenje jednog rezultata Fiegebaum. U tački 3. ove glave daju se još neke karakterizacije kongruencija koje razdvajaju idempotente na π -regularnim polugrupama.

Kongruencija ρ polugrupe S jeste grupna ako je S/ρ grupa. Autor u glavi V razmatra ovakve kongruencije. Daje se najpre jedna karakterizacija za grupne kongruencije π -regularne polugrupe (Teorema 1.). Zatim se opisuje najmanja grupna r -polurposta kongruencija na r -polugrupi i na π -konvencionalnoj r -polugrupi (Teoreme 3 i 4). Dokazuje se, takodje, da r -poluproste grupne kongruencije r -polugrupe čine mrežu.

U glavi VI razmatrane su kongruencije čije su restrikcije na skupu idempotenata E r -polugrupe jednake. U uvodu glave data je poznata definicija dopustivog razbijanja skupa E idempotenata polugrupe S i naveden je poznati rezultat da kongruencija polugrupe S na skupu E indukuje dopustivo razbijanje. Interesantan je obratni problem. Ako je U najmanja samokonjugovana podpolugrupa r -polugrupe S koja zadrži skup E i τ normalna kongruencija na U , tada je opisana r -poluprosta kongruencija na S koja na skupu E daje isto razbijanje kao i τ , (Teorema 1.). U Teoremi 2 opisana je najmanja takva kongruencija. J.Meakin je definisao normalno razbijanje podpolugrupe E ortodoksne polugrupe. Ista definicija se koristi i kod π -ortodoksne polugrupe. Teorema 5 i Teorema 6 daju opise najmanje i najveće r -poluproste kongruencije čije se restrikcije na podpolugrupi E π -ortodoksne r -polugrupe poklapaju sa ekvivalencijom koja je indukovana normalnim razbijanje. Rezultati ove glave uopštavaju rezultate R.Fiegenbaum.

Na kraju rada navodi se literatura koju čine 53 bibliografske jedinice - članci, knjige monografije.

Materijal izložen u glavama od II do VI predstavlja originalan naučni doprinos autora proučavanoj problematici. Dokazi teorema su korektni. Autor u ovom radu, što se vidi iz izloženog, uvodi neke nove pojmove i daje neke nove konstrukcije za neke kongruencije. Na taj način dobija izvesna uopštenja rezultata iz ove oblasti.

Ovim radom mr Petar Protić je pokazao dobro poznavanje proučavane problematike i dao je originalan naučni doprinos proučavanoj problematici.

Predlažemo Naučnom veću Prirodno-matematičkog fakulteta u Novom Sadu da rad "Kongruencije na π -regularnim polugrupama" mr Petra Protića prihvati kao doktorsku disertaciju i odredi Komisiju za usmenu odbranu.

Novi Sad

K O M I S I J A,

19860508

Akademik Dr Ćorgi Ćupona, redovni profesor Matematičkog fakulteta u Skoplju

[Handwritten signature of Ćorgi Ćupona]

Dr Svetozar Milić, redovni profesor PMF-a u Novom Sadu

[Handwritten signature of Svetozar Milić]

Dr Stojan Bogdanović, vanredni profesor PMF-a u Novom Sadu

[Handwritten signature of Stojan Bogdanović]

Dr Siniša Crvenković, docent PMF-a u Novom Sadu

[Handwritten signature of Siniša Crvenković]

Čuvanje, 20. 05. 1986